

Sosiaali- ja terveysministeriö
Diaarinumero VN/16819/2024

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle kansaneläkelain, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain sekä eräiden muiden etuuskäytöslakien muuttamisesta

Lastensuojelun Keskusliitto (LSKL) kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä mahdollisuudesta lausua luonnoksesta kansaneläkelain, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain sekä eräiden muiden etuuskäytöslakien muuttamisesta.

Esitysluonnoksen keskeiset ehdotukset

Esityksen mukaan kansaneläkkeen, takuueläkkeen, sairauspäivärahan sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahaetuksien alaikäraja nostettaisiin 16 vuodesta 18 vuoteen. Lisäksi työttömyysetuuksien maksamiseen pääsääntöisesti soveltuvan 18 vuoden alaikärajan osalta säädettyjä poikkeuksia, jotka eräissä tapauksissa sallivat työttömyysetuuden maksamisen alle 18-vuotiaalle, ehdotetaan rajattavaksi nykyiseen nähden. Vammaisuuksista annetun lain mukaisia etuuksia puolestaan ehdotetaan muutettavaksi siten, että vammaistukea jatkossa maksettaisiin alle 18-vuotiaalle lapsen vammaistukena sekä 18 vuotta täyttäneelle aikuisen vammaistukena. Eläkettä saavan hoitotuen alaikäraja nostettaisiin vastaavasti 18 vuoteen. Vammaisuuksien saajat siirtyisivät näin ollen jatkossa aikuisille tarkoitettujen etuuksien piiriin 18 vuoden iässä nykyisen 16 vuoden iän sijasta.

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto

Lastensuojelun Keskusliitto ei kannata esitettyjä muutoksia, sillä niillä katsotaan olevan kielteisiä vaikutuksia erityisesti erityistarpeisten nuorten toimeentuloon, opiskelumahdollisuuksiin, työllistymiseen ja itsenäistymiseen. Keskusliitto tukee Kehitysvammaisten Tukiliitto ry:n perusteellista lausuntoa.

Erityisen tuen opiskelupaikkoja ei usein ole saatavilla erityistarpeisen nuoren kotiseudulla, jolloin opiskelut vaativat muuttamista toiselle paikkakunnalle kouluviikkojen ajaksi. Majoittuminen opiskelupaikkakunnalla aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia, joiden kattamiseksi nuoren kuntoutusraha on tarpeellinen. Kuntoutusrahaetuksien poistaminen alle 18-vuotiailta heikentäisi merkittävästi perheiden edellytyksiä vastata näistä lisäkustannuksista ja vaarantaisi opiskelujen mahdollistumisen.

Sellaisissakin tapauksissa, joissa erityistarpeinen nuori voisi asua kotonaan opintojen ajan, kuntoutusraha on tärkeä täydentävä tulonlähde erityisesti 17-vuotta täyttäneille nuorille, joista perhe ei enää saa lapsilisää. Ansiotulojen saaminen mm. kesätöillä tai työskentelemällä opintojen ohessa on yleensä vammaisille ja pitkäaikaissairaille nuorille mahdotonta. Lisäksi opintolainan nostaminen ei yleensä ole heille kannattava vaihtoehto, sillä sen takaisinmaksu olisi haastavaa tai jopa mahdotonta työllisyshaasteiden vuoksi. Kuntoutusrahan alaikärajan nosto todennäköisesti lisäisi erityistarpeisten nuorten toisen asteen opinnoista luopumista, joka lisäisi nuorten syrjäytymisriskiä ja heikentäisi heidän osallisuuttaan ja jatkokouluttautumismahdollisuuksiaan.

Elatusvastuun korostuminen esitettyjen muutosten myötä on erityisen ongelmallista erityislapsiperheissä, joissa usein ainakin toinen vanhemmista jää lapsen huolenpidon vuoksi työelämän ulkopuolelle, jolloin perheen taloudellinen tilanne on usein haastava. Pienituloisissa perheissä nuorten saamat etuudet voivat olla merkittävässä roolissa perheen toimeentulon kannalta. Esitetyt huomattavat leikkaukset nuorten etuuksiin lisäävät luultavasti perheiden toimeentulotuen tarvetta.

Esitetyillä muutoksilla tavoitellaan pääasiallisesti säästöjä. Esitetyt leikkaukset kohdistuvat kuitenkin yhteiskunnassa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin vammaisiin ja pitkäaikaissairaisiin nuoriin ja näin heikentävät heidän oikeuksiensa täysimääräistä toteutumista. Tulee myös huomioida, että samaan ihmisryhmään on jo kohdistettu merkittäviä leikkauksia kuntoutusrahan vähimmäismäärän alentamisella ja yleisemmin sosiaali- ja terveystalouteen kohdistuvien leikkausten muodossa. Lisäksi on todennäköistä, että esitetyt muutokset johtaisivat toimeentulotuen tarpeen kasvuun, jolloin tavoiteltuja säästöjä ei saavutettaisi.